

До Научното жури

РЕЦЕНЗИЯ

от проф.д-р Венцислав П.Стоянов за научните трудове на гл.ас.д-р Христина Тодорова Атанасова и гл.ас.д.р Златимир Стоянов Орсов по повод участието им в конкурс за доцент по Гражданско и семейно право, научна област 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.6 Право, обявен от СУ „Св.Кл.Охридски“ ДВ бр.61/2017г.

Уважаеми Членове на научното жури,

До участие в конкурса за доцент са допуснати двама кандидати, които отговарят на законовите изисквания, посочени в чл.24 ЗРАСРБ. Това налага да се разгледат поотделно представените от тях научни трудове, след което да се направи и съответното предложение. Главен асистент д-р Христина Атанасова участва в конкурса с монографията „ Конфликт на интереси в застраховането“ , изд.2017г. учебник „Застрахователно право“ изд.2015г.; учебно помагало „Застрахователно право“ изд.2015г. студиите : „Задължително застраховане при пазарни условия“ – в съавторство и „Съвременни форми за съвместен бизнес“ и двете от 2016г.и статиите: „Задължителна отговорност на туроператора“; „Задължението на застрахователите за приемане на вътрешни правила за установяване на

конфликт на интереси“; и „Специфика на взаимозастрахователната кооперация“.

Кратки биографични бележки.

Христина Атанасова е завършила юридическия факултет на РУ „Ангел Кънчев“ през 2004год. През същата година е става асистент в Стопанска Академия „Д.Ценов“ – Свищов. През 2006год. е назначена за старши асистент, а през 2010г. за главен асистент в същото висше училище. Защитава докторска дисертация през 2012г. Води семинарни занятия по гражданско право –обща част, вещно право, облигационно право, търговско право, застрахователно право и право на интелектуална собственост. Лектор е на курс по стопанско право.

Съгласно изискванията на чл.24 ал.1 т.3 ЗРАСРБ основното изискване за придобиване на академична длъжност „доцент“ е наличието на издадена монография, която да не повтаря материалът, предоставен за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ или научната степен „доктор на науките“. Темата на дисертацията на д-р Атанасова е „Правно положение на клоновете на търговците“ и в т.см. представената за конкурса монография не повтаря темата на дисертационния труд. С оглед на законовото изискване основното внимание в рецензията ще се отдели на монографичния труд.

Монографията е в обем на 241 страници. Посветена е на един специфичен проблем в гражданското право – конфликтът на интереси в областта на застраховането. Изследването включва увод, изложение в рамките на три глави и заключение.

В глава първа е разгледан конфликтът на интереси според българското законодателство. Главата обхваща общата характеристика на конфликта на интереси и двата параграфа в нея са посветени на историческото развитие на нормативната уредба и на отграничаването на конфликта на интереси от други сходни институти. В първия параграф се анализира историческото развитие, съпоставката между уредбата на

конфликта на интереси в публичния и частноправния сектор, както и уредбата в ЗПУКИ, в ТЗ, В Закона за дружествата със специална инвестиционна цел; в Закона за кредитните институции, в Кодекса за застраховане, в Закона за дейностите по предоставяне на услуги, както и спецификата на застрахователната нормативна уредба. В исторически план е проследена уредбата в отменения Кодекс за застраховане и в отменения закон за застраховането. Разгледан е и Правилникът за устройството и дейността на Гаранционния фонд. Конфликтът на интереси е отграничен от корупцията, подкупа, престъплението и процедурата по възлагане на обществени поръчки.

Историческото развитие на института е сведено до годините, в които нашата страна кандидатства за член в ЕС. Това не е съвсем точно, защото Търговският закон от 1897г. съдържа забрана за съдружник в събирателно дружество да води конкурентна търговия. Реално в исторически план не е разгледано развитието на института в други страни. Основният акцент е поставен върху Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, обн.ДВ бр.94/2008г. Споменава се за уредба на този институт и в други страни, но не са посочени нормативни актове. На стр.12 авторът дава и едно разгърнато определение за конфликт на интереси, като конфликтът на интереси се определя като административно нарушение. Даденото определение обаче не акцентира върху основните елементи на конфликт на интереси според ЗПУКИ. А те са заемане на публична длъжност, наличие на частен интерес, представляване на държавата или общината, при вземане на решение, когато са налице първите две предпоставки. Ако лицето заемащо публична длъжност се оттегли от производството по вземане на въпросното решение няма да има конфликт на интереси ,независимо че оттеглянето също представлява деяние. Не става ясно и защо при отграничаването на конфликта от други сходни институти подкупът е поставен извън престъпленията, когато самият той е престъпление.

Глава втора е наречена „Конфликт на интереси в застраховането“ и има за цел да навлезе директно в темата на самата монография. В началото обаче отново се изясняват понятия като конфликт на интереси, частен бизнес/облага, свързани лица ,заинтересовани лица и др/. С тези

основни понятия трябваше да се приключи още в глава първа. В тази част изследването се свързва основно с понятия от търговското право, тъй като застрахователите са търговци – чл.12 ал.1 КЗ, във вр.чл.1 ал.1 и 2 ТЗ и това налага да се прецизира терминологията. По смисъла на ЗПУКИ конфликт на интереси има само тогава, когато лицата ,взимащи решение заемат публични длъжности – чл.1 ЗПУКИ. Това е конфликт между обществения интерес защитаван от публичните длъжности и частния интерес по смисъла на чл.2 ЗПУПИ. При търговското право се говори за „свързани лица“ - §1 от Допълнителните разпоредби на ТЗ, ДВ бр.63/1994г. При тези лица близките родствени или икономически връзки пораждат основателно съмнение за тяхното безпристрастие. Именно такива свързани лица има предвид чл.240 ал.4 ТЗ. Освен това на стр.64 е заявено, че в гражданското законодателство няма легална дефиниция за понятието „конфликт на интереси“, докато на стр.12 директно се казва, че ЗПУКИ дава легална дефиниция за конфликта на интереси в чл.2. След като в един закон се дефинира определено понятие не е необходимо тази дефиниция да се помества и в други закони.

В тази част от монографията се прави преглед на вътрешните правила на някои международни застрахователи. Направен е и сравнителноправен анализ в областта на застрахователното посредничество в САЩ, Китай и Европейското законодателство, като последното се приема като законодателство на ЕС.

Последната ,глава трета на монографията се отнася до чужд опит и законодателни предложения. Тя включва опита на държави-членки на ЕС и на САЩ и Русия.

Една обща оценка на монографичния труд може да доведе до някои изводи. Предложеното заглавие дава възможност за разглеждане на конфликта на интереси в хипотезите, на задължително застраховане на държавни и общински вещи, при което решението за избор на застраховател се прави от лица, заемащи публични длъжности. Конфликтът на интереси възниква именно при лица, заемащи публична длъжност и имащи частен интерес. Налице е и технически проблем поради липсата на показване на страниците на посочените в съдържанието заглавия . Научният апарат е много скромнен.

Представената монография има определени положителни страни и научни приноси. Това е първото самостоятелно изследване в нашата правна книжнина в областта на конфликта на интереси в застраховането. В книгата е налице значително изследване на чуждия законодателен опит и практика. В научния труд е направен съдържателен преглед на вътрешните правила на международни застрахователи. Направен е анализ на законодателството на ЕС.

Предложените за рецензиране студии и статии са в областта на гражданското право и в. т.см. отговарят на изискванията на ЗРАСРБ. Те допълват представянето на кандидата, заедно излязлата от печат монография. Учебникът обаче не е предназначен за преподаване в юридически факултет, а за студенти, обучаващи се в специалност „Застрахователно и социално дело“ във висше икономическо училище. Същото се отнася и за учебното помагало, което е предназначено за обучение на студенти, изучаващи дисциплината „Застрахователно право“ от специалност „Застраховане и социално дело“. Следователно тези издания не могат да се третират като учебни пособия за обучение на студенти в юридически факултет, в какъвто смисъл е обявения конкурс. Специалността „право“ е държавно регулирана и обучението се извърша съгласно наредба издадена от Министерския съвет.

Вторият участник в конкурса е гл.ас. Златимир Стоянов Орсов.

Кратки биографични бележки

Златимир Орсов е завършил Юридическия факултет на СУ „Св.Климент Охридски“ през 1986год. От 1987г. досега е асистент,старши асистент и главен асистент в юридическия факултет. Водил е семинарни занятия по вещно право,облигационно право,търговско право, семейно и наследствено право в Университета. Чел е лекции по кооперативно право /избираема дисциплина във Факултета/ и лекции по аграрно право в Тракийския университет в Стара Загора. Защитил е докторска дисертация през 2017г.

За участие в конкурса д-р Орсов е представил една монография и четири студии и статии. Монографията е озаглавена “ Преобразуване на държавно предприятие в еднолично търговско дружество като придобивно основание“. Издадена е през 2017г. Статиите и студиите са: „Присъединяване, принадлежност, приращение и необособимо надвишаване на правото на строеж, Юбилеен сборник, 2013г.; - студия, „Съдържание и правна същност на управлението на държавни вещи от ведомства, сп.Търговско право кн.4/2014г.; -студия; За фактическия състав на придобивната давност, юбилеен сборник в чест на проф.Огнян Герджиков и проф.Огнян Стамболиев по случай 65 годишнината от рождението им, изд.Феня 2013г.; Критичен анализ на ТР № 5-2011г. на ГК на ВКС, сп.“ De jure“, 2013г.-студия.

И тук както при предишния кандидат акцента ще се постави върху монографията. Тя е в размер на 254 страници. Разделена е на увод, три глави и заключение.

Глава първа е посветена на преобразуването на държавното предприятие в еднолично търговско дружество. В началото се изяснява понятието за преобразуване, като авторът е разгледал в хронологичен ред развитието на нормативната уредба. Според автора и на основание чл.1 ал.2 ЗППДОП ,ДВ бр.38/1992г. преобразуването на държавни предприятия в еднолични търговски дружества представлява разпределение на имуществото, предоставено им от държавата в дялове или акции, съгласно разпоредбите на ТЗ. Въз основа на това преобразуване, приетият по-късно ЗДС, ДВ бр.44/1996г. в чл.2 ал.4 определи, че не са държавна собственост имотите и вещите на търговски дружества, дори ако държавата е била едноличен собственик на прехвърленото в тях имущество. По-нататък в главата се разглежда фактическия състав на преобразуването като авторът акцентира върху акта за преобразуване на държавното предприятие и вписването в търговския регистър и възникване на едноличното дружество. Основният спор в литературата и практиката е за характера на акта за преобразуване – индивидуален административен акт или едностранна сделка. Мисля, че може да се сподели становището за индивидуален административен акт. В тази част се разглежда и правното действие на преобразуването , което се проявява в три насоки: прекратява

се юридическото лице на държавното предприятие и възниква ново юридическо лице, което е едноличното търговско дружество; възниква задължение за държавата да внесе капитала на търговското дружество; едноличното търговско дружество е правоприемник на държавното предприятие. Що се отнася до това, кой е собственик на вещите в нововъзникналото търговско дружество чл.2 ал.4 ЗДС е достатъчно ясен. Такава е идеята и на чл.17а ДППДОП. Самото внасяне на държавното имущество в новосъздаденото търговско дружество не се извършва по реда на чл.72 и 73 ТЗ като непарична вноска. Тази авторова позиция може да се посочи като един от приносните моменти в труда, защото при нея се отграничава непаричната вноска по смисъла на ТЗ от внасянето на държавното имущество в нововъзникналото търговско дружество.

В глава втора на монографията е разгледан фактическия състав и действието на особеното придобивно основание. В началото авторът отделя внимание на понятието за придобивно основание. Струва ми се, че това не е нужно, тъй като в правната теория, особено в общата част на гражданското право е отделено достатъчно внимание на общите понятия. Съгласен съм с автора, че ако законът не урежда определени факти като придобивно основание, това не представлява непълнота в закона. От друга страна обаче твърдението на стр.79, че придобивните основания са изчерпателно уредени в закона не е съвсем точно. Съществуват ненаименувани договор, които имат вещноправен ефект и не са изрично уредени в закона – договор за прехвърляне на недвижим имот срещу задължение за издръжка и гледане, договор за изработка с хетерогенно съдържание, което включва както задължение за *facere*, така и за *dare*, т.е. не само да се изработи вещта със свои материали, но и да се прехвърли правото на собственост. Тезата за придобивни способности, изчерпателно уредени в закона се отнася за първичните, тъй като при тях придобиване се извършва въз основа на фактическия състав, посочен в самия закон. Същото се отнася и до особените нормативни придобивни основания, каквото е това по чл.17а ЗППДОП или по чл.16 ал.1 ЗСГ /отм./

Съществено място в тази част от книгата е отделено на придобивното основание по чл.17а ЗППДОП. Това е централната тема на изследването и тук авторът е отделил най-много внимание при направения анализ.

Правилото на чл.17а е разгледано в неговия генезис и развитие, като е отделено и подобаващо място на подзаконовите актове. В пълнота е разгледана и съдебната практика, като е отделено място не само на актове на ВКС, но и на други съдилища. Коментирани са задълбочено и отделни становища в правната теория. Отделено е място за анализ на уредбата на ПМС № 201/1993г. и на тази съгласно ПМС № 7/1994г. Правилни са изводите на автора, че правото на собственост върху имуществото, предоставено от държавата се придобива с възникването на търговското дружество. Ако обаче предоставеното имущество, което се придобива на основание чл.17а ЗППДОП е публична собственост, то новосъздаденото търговско дружество не може да придобие право на собственост върху тях. На стр.128-129 авторът определя фактическия състав на особения нормативен придобивен способ по чл.17а ЗППДОП. По-нататък е разгледано действието на този способ по отношение на лицата и във времето. В края на главата д-р Орсов прави разграничение между особено нормативно придобиване и това чрез непарична вноска в капитала на търговското дружество ; както и това по реда на § 34 от ПЗР на ДИД на ЗППДОП от 15.12.1995г.; и от придобиване на вещи-общинска собственост от еднолично търговско дружество, учредено чрез преобразуване на общинско предприятие.

Третата глава на монографията е отделена на частната държавна собственост върху вещите, предоставени на държавното предприятие за стопанисване и управление. Разгледани са различни хипотези, при които държавата придобива право на собственост, а държавното предприятие право на стопанисване и управление. След това логически на дневен ред са поставени въпросите за предоставяне на държавните вещи за стопанисване и управление на държавните предприятия и за изгубване на правото на собственост от държавата до преобразуването на държавното предприятие в еднолично търговско дружество. В казуистичен подход са е разгледано действието на редици реституционни закони, което води до прекратяване на правото на собственост на държавата.

Монографията завършва със заключение, в което са обобщени изводите от направеното изследване.

Общото впечатление от представената монография е положително. За пръв път в нашата правна литература се прави обстойно изследване на един особен придобивен способ. При това темата е актуална, особено сега ,когато се предлагат нормативни промени във връзка с извършената преди години приватизация. Всъщност приватизацията бе предшествана от преобразуването на държавните предприятия в търговски дружества. Правото на собственост върху вещите, което придобиваше новото дружество бе част от имуществото му, но паричната оценка на вещите не става част от капитала на дружеството – стр.143. А този капитал, разпределен в акции или дялове подлежеше на приватизиране. В този смисъл монографията е едно много полезно четиво с практическа стойност. За това допринася и разгледаната обилна съдебна практика и различните становища в теорията. Езикът е ясен и точен, използвания научен апарат е достатъчен.

Към труда могат да се отправят и някои критични бележки, част от които вече бяха споменати, но това не намалява сериозната стойност на изследването.

Представените от д-р Орсов статии са в областта на гражданското право и отговарят на изискванията на ЗРАСРБ за участие в конкурса.

Общият преглед на представените от двамата кандидати материали за участие в конкурса показва, че и двамата имат излязла от печат монография, д-р Атанасова има две студии и три статии, а д-р Орсов три студии и една статия. Предложеният учебник и учебно помагало от д-р Атанасова се вземат предвид като публикации , но те са предназначени за обучение на студенти в юридически факултет. Това поставя кандидатите в приблизително равни условия – чл.27 ал.4 ЗРАСРБ. При наличие на двама кандидати Научното жури, на основание чл.27а ЗРАСРБ трябва да вземе решение, с явно гласуване, кой от кандидатите да бъде предложен за избор от Факултетния съвет на Юридическия факултет. Това законово изискване налага да направя предложение до Научното жури за определяне на кандидата за избор. Препоръчвам на Научното жури да предложи гл.ас. Златимир Орсов да бъде избран за доцент от Факултетния съвет, като аргументът за това се извлича от съпоставката между двамата кандидати, на основание чл.27 ал.4 ЗРАСРБ.

1. Гл.ас. д-р Орсов е подготвил три лекционни курса, два от които води в Юридически факултет, на основание научен план на факултета, приет по реда на чл.9 ал.1 от Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността право. Това е обстоятелство, предвидено в чл.27 ал.4 т.1 б. "а" ЗРАСРБ. Д-р Атанасова е подготвила два лекционни курса, но единият от тях „ Правила и процедури за водене на бизнеса“ не се отнася за дисциплина, изучавана в юридически факултет.

2. Д-р Златимир Орсов има значително по-голям стаж на преподаване от д-р Атанасова, при това във факултета, заявил конкурса и това означава по-дълга работа със студенти, аргумент предвиден в чл.27 ал.4 т.1 б. "в" ЗРАСРБ. Трудовият стаж на д-р Орсов е над 30 години, докато на д-р Атанасова – 13 години.

3. Златимир Орсов е член на няколко професионални организации в правната област – аргумент от чл.27 ал.4 т.2 б. "а" ЗРАСРБ и чл.111 ал.2 б. "а" от Правилника на СУ за заемане на академични длъжности. Той е председател на Търговския арбитраж при Националната юридически фондация, секретар е на тази фондация и същевременно е арбитър в Борсовия арбитраж на Софийската стокова борса. От своя страна д-р Атанасова е член на Съюза на учените и на Сдружение „Мрежа на преподавателите по интелектуална собственост в България“ Тя е арбитражен съдия към Европейската юридическа палата.

4. Д-р Орсов е бил народен представител и участник в експертни съвети към администрацията на Президента и към правителството, вземал участие в нормотворческа дейност и така е прилагал на практика резултатите от своята научно-преподавателска работа, обстоятелство посочено в чл.27 ал.4 т.2 б. „б“ и „в“ ЗРАСРБ. Д-р Атанасова не е заявила участие в законодателна дейност.

5. Д-р Атанасова е заявила участие в два научноизследователски проекта към Института за научни изследвания в областта на застрахователното и търговско право – чл.27 ал.4 т.2 б. "а" ЗРАСРБ. Д-р Орсов не посочва такова участие

6. И двамата кандидати са взели участие с доклади в научни конференции, обстоятелство по чл.27 ал.4 т.2 б „а“ , като д-р Атанасова е изготвила 8 доклада, а д-р Орсов - 4 доклада.

7. Д-р Атанасова е представила общо 19 научни публикации, а д-р Орсов - 43. Научните публикации на д-р Атанасова са 1 монография, 1 учебник, 4 броя учебни помагала, 2 студии, 3 статии и 8 доклада пред научни конференции. Д-р Орсов представя 5 книги, от които 2 монографии написани лично от него, 1 монография в съавторство и 2 сборника, на които е съставител и автор на предговора. Останалите 38 публикации са студии, статии и доклади пред научни конференции.

В чл.27 ал.4 ЗРАСРБ са въведени седем допълнителни показателя за определяне на по-добрата кандидатура за заемане на академичната длъжност, когато и двамата кандидати отговарят на изискванията на чл.24 ал.1 ЗРАСРБ. От направения преглед се установява, че гл.ас. д-р Златимир Стоянов Орсов има по-добри показатели от тези на гл. ас.д-р Христина Атанасова. Той има повече публикации, по-дълъг трудов стаж и оттам по-дълга работа със студенти, повече лекционни курсове и повече научно-практически опит. Важно е да се отбележи, че неговата преподавателска дейност е извършвана при условията на Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „право“. За държавно регулираните специалности това обстоятелство е от значение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложените аргументи убедено препоръчвам на Научното жури да предложи на Юридическия факултет при СУ „Св.Кл.Охридски“ да избере за доцент по гражданско и семейно право гл.ас. д-р Златимир Стоянов Орсов, научна област 3.социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 право

Подпис:

В.Стоянов